

Sociolog: Der er to store problemer med regeringens tilgang til børnefattigdom

DEBAT

6. november 2019 kl. 2:00 | 0 kommentarer

Statsministeren har underdrevet fattigdomsproblemet og skabt usikkerhed om, hvad det vil sige at være fattig, inden fastsættelsen af fattigdomsgrensen er gået i gang, skriver sociolog. (Foto: Søren Bidstrup/Ritzau Scanpix)

DEBAT: Forståelsespapiret indeholder smukke hensigtserklæringer om børnefattigdom. Alligevel er der problemer med regeringens tilgang, skriver sociolog Morten Ejrnæs fra Aalborg Universitet.

Af Morten Ejrnæs

Lektor emeritus, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet

Opbygningen af det danske velfærdssamfund har i vidt omfang bestået i, at der er blevet udviklet et dagpengesystem, som har sikret et relativt højt forsørgelsesniveau for mennesker, der midlertidigt (i kortere eller længere perioder) mistede deres normale indtægt.

Samtidig har opbygningen bestået i, at der er blevet indført universelle forsørgelsesydelser for dem, der permanent var sat udenfor arbejdsmarkedet enten på grund af alder, sygdom eller sociale problemer.

Denne udvikling har bidraget til at mindske både ulighed og fattigdom i Danmark, som derfor stadig hører til blandt de lande, der har den mindste ulighed og mindste andel fattige.

Paradoksalt nok har denne situation ført til, at vi i Danmark hverken har undersøgt eller diskuteret fattigdom og fattigdomsbekæmpelse særlig intenst inden 1999.

Diskussionen kom først, efter at den daværende socialdemokratisk-radikale regering med statsminister Poul Nyrup Rasmussen (S) indførte en særlig lav introduktionsydelse til nyankomne flygtninge.

Disse ydelser var med forsæt gjort så lave, at de skulle skabe et stærkt incitament til, at flygtninge skulle komme ind på arbejdsmarkedet. Og tillige måtte ydelserne gerne signalere, at man som nyankommen flygtning ikke skulle forvente nogen høj levestandard i Danmark.

De lave ydelser gjorde det imidlertid også tydeligt, at de nyankomne flygtninges levestandard blev så lav, at familierne på disse ydelser måtte undvære livsfornödenheder og goder, som etniske danskere opfattede som en selvfølge i det danske velfærdssamfund.

Især blev fattigdommen tydelig hos flygtningenes børn, som dagligt i daginstitution og skole var sammen med danske børn med helt andre ressourcer og muligheder.

Uenighed har ødelagt diskussion om fattigdom

Den nye fattigdom i Danmark blev derfor i stort omfang en flygtninge- og børnefattigdom. Det har præget diskussionen om fattigdom i Danmark, som ofte er kommet til at dreje sig om andre ting, end hvad fattigdom er, og hvordan den kan måles.

Meget af diskussionen er kommet til at dreje sig om, hvorvidt der overhovedet eksisterer fattigdom i Danmark. I diskussionen om "fattig Carina" handlede det om, hvad fattigdommen skyldtes. Og i diskussionerne om "dovne Robert" eller "Ali fra Somalia" handlede det om, hvordan man skal bekæmpe fattigdommen – for eksempel gennem nedsættelse af ydelserne.

Det har imidlertid været ødelæggende for denne diskussion, at der har været så stor uenighed om, hvad fattigdom er.

Det betyder, at diskussionen om fattigdom er blevet afsporet, såvel når det angår faktuelle forhold – for eksempel at fattigdommen i Danmark er blevet både mere udbredt og dybere i de seneste ti år – som når det angår formålet med fattigdomsbekæmpelsen – for eksempel om det gælder om at få mennesker i job eller sørge for, at mennesker ikke lider alvorlige afsavn.

Det er vigtigt, at disse grundlæggende spørgsmål bliver diskuteret i den kommende debat om forsørgelsesydelse, fordi de vedrører noget centralt i principperne for det danske velfærdssamfund og for den globale udvikling.

To problemer med regeringens tilgang til fattigdom

Der er imidlertid på trods forståelsespapirets smukke hensigtserklæringer om børnefattigdom to store problemer i den nuværende regerings tilgang.

For det første er der en tendens til kun at fokusere på børnenes fattigdom og opfatte den som et selvstændigt problem, der er løsrevet fra den situation, at forældrene er fattige.

For det andet er der en tendens til at betvivle, at familier, der har mindre rådighedsbeløb end den almindeligt anvendte fattigdomsgrænse, reelt er fattige.

Den første tendens afspejles både i det eneste konkrete initiativ i form af et midlertidigt børnetilskud, som regeringen indtil nu har taget, og i tankerne om den ydelseskommision, der skal nedsættes.

Det midlertidige børnetilskud viser således, at regeringen mener, at det først og fremmest er børnenes og især de små børns fattigdom, der er problemet.

DOKUMENTATION

Temadebat: Hvordan omsætter vi skåltalerne om børnefattigdom til virkelighed?

Børnefattigdom er igen kommet på den politiske dagsorden.

Nu giver Altinget i en temadebat ordet til en række centrale aktører. De vil give bud på, hvordan de vil bekæmpe børnefattigdom, om det er muligt at halvere børnefattigdommen i den nuværende regeringsperiode, og hvorvidt tidlig indsats kan være med til at løse problemet.

Her er aktørerne:

- Astrid Krag [S], social og indenrigsminister
- Brigitte Klinskov Jerkel [K], børne- og socialordfører
- Holger Schou Rasmussen [S], borgmester, Lolland Kommune
- Iben Nørup, lektor, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet
- Jacob Mark [SF], børneordfører
- Johanne Schmidt-Nielsen, generalsekretær, Red Barnet
- Jørgen Sloth Bjerre Hansen, chefkonsulent, Cepos
- Lars Andersen, direktør, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd
- Mads Bilstrup, formand, Dansk Socialrådgiverforening
- Mette Thiesen [NB], børneordfører
- Mia Nyegaard [R], socialborgmester, Københavns Kommune
- Morten Ejrnæs, lektor emeritus, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet
- Ninna Thomsen, direktør, Mødrehjælpen
- Victoria Velasquez [EL], beskæftigelsesordfører

I Altingets temadebatter inviteres en række aktører til at skrive et debatindlæg om et aktuelt emne.

Det midlertidige børnetilskud er nemlig kun til børn under 15 år, og pengene rækker efter AE-rådets beregninger kun til at løfte 6.200 børn ud af de 64.500 fattige børn ud af fattigdom.

Dernæst er formålet med ydelseskommisionen, som efter senest 12 måneder skal foreslå anbefalinger på ydelsesområdet, at "afhjælpe problemerne med børnefattigdom", og at "understøtte, at flere kommer i beskæftigelse".

Frederiksen underkender anerkendt fattigdomsgrænse

Den anden tendens viste sig, da statsminister Mette Frederiksen (S) under åbningsdebatten sagde:

"Er det for eksempel fattigdom, hvis en familie med to voksne og to børn har en årlig indkomst på 250.000 kroner svarende til 20.000 om måneden efter skat? Det mener jeg faktisk ikke, det er".

Hermed underkender hun altså den internationalt anerkendte fattigdomsgrænse, som Danmarks Statistik har tilsluttet sig i forbindelse med at følge Danmarks udvikling i forhold til FN's verdensmål nummer et om afskaffelse af fattigdom.

Statsministerens udtalelser underdriver fattigdomsproblemet og skaber usikkerhed om, hvad det vil sige at være fattig. Denne udmelding sker altså allerede før, at arbejdet med fastsættelsen af fattigdomsgrænsen og af ydelsernes højde er gået i gang.

Vigtigt spørgsmål er ikke direkte berørt

I den kommende tid vil der være tre vigtige spørgsmål, som er til diskussion.

Vil en socialdemokratisk ledet regering endnu engang opfinde en fattigdomsgrænse, som på papiret fjerner en stor del af fattigdommen, ligesom ekspertudvalgets og Thorning-regeringens fattigdomsgrænse, som pludselig reducerede antallet af fattige til cirka en tredjedel af, hvad det ville være med den almindelige definition?

Vil regeringen lade arbejdsmarkedspolitiske hensyn til at øge beskæftigelsen marginalt overtrumfe socialpolitiske hensyn til at bekæmpe fattigdom?

Det sidste, men måske allermest betydningsfulde spørgsmål, er endnu ikke blevet direkte berørt – måske netop, fordi dette spørgsmål er det vigtigste og sværeste, da det vedrører grænserne for både den lokale og globale solidaritet.

Vil regeringen gøre op med den både åbenlyse og skjulte diskrimination af etniske minoriteter, som er kommet til udtryk i de sidste næsten 20 års forsørgelsespolitik?

Afgørende for den socialpolitiske retning

Det sidste spørgsmål er afgørende for den socialpolitiske udviklings retning i Danmark. Spørgsmålet er simpelt.

Skal der tages om hånd om dem, der har det allersværest, som hyppigt er ressourcetsvage, nyankomne flygtninge og etniske minoriteter, som er blevet marginaliseret på det danske arbejdsmarked?

Solidariteten med disse grupper er væsentlig at opretholde både af hensyn til, at vi fortsat skal være et af de samfund i verden, hvor vi har mest tillid til vores medborgere, og af hensyn til at denne solidaritet også er en forudsætning for, at vi bliver mindet om, at vores ansvar også omfatter mennesker i de lande, hvorfra flygtninge og indvandrere kommer.

Verdens skæve udvikling klimamæssigt og fordelingsmæssigt kræver både lokal og global solidaritet.

<https://www.altinget.dk/social/artikel/sociolog-der-er-to-store-problemer-med-regeringens-tilgang-til-boernefattigdom#.XcKdPt3SV5U>